

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polej
87-10 Bydgoszcz, ul. Podmurn: 93, tel. 0046 56 65 22 166
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl
NIP: 956 16 25 127; REGON: 147004736
KRS 00000 41692
N r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

zał. 15.X 2003
ef

córka
Cieslik Elżbieta
85-412 Bydgoszcz

++ "Grunwald" **Świecie**
part. AK
Cieslik Stefan
ps. "Leszczyna"
N: 1210/20213om.

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — Cieślak, Stefan

T: M: 12.10.2021 Pom.

Świecie A 2

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa k. 5 s. 1-6

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —

I/3 – Inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 2 s. 1-3

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora —

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945) —

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 – Inne... —

IV. Korespondencja —

.....
.....
.....
.....

V. Wyplisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] k. 8

VI. Fotografie album ikonografii

I/1. Delajca - Cieřlik Stefan:

1. Manuęimiciele do biografii ojca Stefana

Cieřlike napisane przez cęrkę - Elębięty Cieřlik
15.09.2003r. rękopis. oryg.

k. 2 s. 1-3

2. E. Cieřlik, Delajca o swojej
działalności i rodzinie w l. 1940-

-1945, kserokop. napisu matki. Władę-
sława Protoszyńskiępp

k. 3 s. 4-6

Uzupełnienie do biogramu mego ojca Stefana Cieślik

Ojciec urodził się 21.08.1889 r. w miejscowości
Tomaszyn pow. Oborniki (Wielkopolska) w rodzinie
o tradycjach niepodległościowych.

Wspierał szereg lesną i szkołę prywatną -
lesną w obwodach hr. Górczńskiego w Tarcach.

Wielki miłośnik książki urodził w powiatzie
wielkopolskim w samym mieście Poznaniu.

Do przyłączenia ziem Tomaszyna do Polski,
od wiosny 1921 r. wypracował pracę w Tomach
Incholskich - Nadleśnictwo Frzevodnik. zdał
egzamin państwowy dla leśniczych w Szkole
Leśnej w Changoimiu (bawem w czasie adminis-
tracyjne nie finansowały Szkół Prywatnych z
okresu zaboru) Pracował do roku 1937 w leśnict-
wie Stara Huta, a następnie w leśnictwie Dębowa
paner okres okupacji i po wojnie do czasu przejścia
na emeryturę w r. 1957

Jako uzupełnienie do „leksykonu leśników
kombatantów II wojny światowej” (str 35) podaję:
W październiku 1939 r. aresztowany wraz z innymi
leśnikami Nadleśnictwa Frzevodnik i Karłowice
i osadzony w więzieniu w Nowem jako zbiegł-
cy, ponieważ w lasach ukrywał się dużo żołnie-
rzy polskich - osobliwie z wojny wrześniowej.
Do zwolnienia z więzienia przydzielony przez
Urząd Pracy (Arbeitsamt) do pracy w leśnictwie
na stanowisko „wzornika leśnego” (nie był to
tytuł równoznaczny z tytułem leśniczego) ale
poważał na swobodne poruszanie się w lesie
i organizowanie pracy leśnej, było to bardzo pomocne

o pracy konspiracyjnej.

Do wojnie zorganizował przez Kółko Lesnictwa Przewodnik. Szturchał na brukujsze obszary leśniczo kilka ^{interdykt} partyzantów, niatrójsc im start o nowe życie.

Nie wyskaki ze strony władz bezpieczeństwa pozwolenia na broń myśliwską, jako „politycznie niepeany”

Ze strony administracji leśnej obmroceny brzozym i stwytym krzyem zastugi, oraz obmroceniami leśnymi. Z okresu międzywojennego posiadał medal 10-letnia i 20-letnia obywatelstwa niepodległości.

Kolibrta Piętko

09
Kopydgoszcz 11.08.2003 r.

Dot:

Przepraszam fotografic ojca i bankow proszę o zwrot po wyszystaniu.

Uzupełnienie do mego biogramu.

Do zakończenia wojny ukończyłam Gimnazjum i Liceum Pedagogiczne i przez okres 3 lat pracowałam jako nauczycielka w Szkole Fabrykowej. Do długotrwałej infekcji i chorobie gardła, zmuszona byłam zmienić zawód i przekwalifikować się. Podjęłam pracę w Lasach Państwowych jako ekonomista. Dokształcałam się i uzyskałam tytuł Dyplomowanego Biegłego Księgowego. Posiadam stopień wyższy - podporucznik.

Posiadane odznaczenia:

- Odznaka Panieńska Okręgu Pomorskiego AK - 11.11.1986
- 1989
- Listy Krzyż Zasługi -
- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski - 1992
- 1995
- Krzyż Armii Krajowej - 1945
- 1995
- Weteran Walk o Niepodległość -

Od lipca 1990 r. przebywam na emeryturze i zamieszkuje w Bydgoszczy.

Przesyłam pozdrowienia i wyrazy szacunku dla Pani Profesor Elżbiety Zawackiej.

Elżbieta Cieślak

PS.

Proszę wspomnieć, że nie mam ukończonych pełnych studiów wyższych i bardzo proszę nie tytułować mnie tytułem naukowym.

Bydgoszcz, 15.09.2003 r.

*Wzrostowa
Ydroto skyni sluzgo dl(241)/850 Pom*

~~43~~ ~~43~~ ~~40-39~~ ~~40~~ - 4
P E L A C I A

Elżbiety Cieślik o swojej i rodziców działalności konspiracyjnej

w latach 1940 - 1945

Urodziłam się 13 czerwca 1927 roku w leśnictwie Stara Huta koło Lipinek, nadleśnictwo Warlubie. Ojciec leśniczy, Stefan Cieślik, matka Maria. Posiadam średnie wykształcenie. Mieszkam w Bydgoszczy ul. Siedlecka 147 a.

Urodziłam się w rodzinie o patriotycznej tradycji. Matka była uczestnikiem strajku szkolnego w latach 1906/07, w okresie międzywojennym należała do Koła Związku Uczestników Strajku Szkolnego w Nowem n/W, nr. legitymacji 1386. Do chwili śmierci miała na rękach blizny po biciu przez nauczyciela Niemca, również blizna była widoczna na tyle głowy.

Ojciec w latach międzywojennych był leśniczym w leśnictwie Łąkowym w Debowem. Leśniczy tej leśniczówki - przed wojną - był zastępcą nadleśniczego. Przed wojną był nim leśniczy Ulbricht.

Na początku października 1939 roku ojciec wraz z innymi leśnikami nadleśnictwa Warlubie, Przewodnik byli więzieni w więzieniu w Nowem n/W, skąd wrócili w końcu grudnia 1939 roku i objęli dotychczasowe stanowiska leśniczych.

W latach 1936 - 1939 moi rodzice należeli do konspiracyjnej organizacji "Przysposobienie Wojskowe Leśników" to była oficjalna nazwa, tajna o kryptonimie "Grunwald". Jej organizatorem i komendantem był Witold Bielowski nadleśniczy w Przewodniku, a jej członkami leśniczowie trzech nadleśnictw - Przewodnik, Warlubie, Dąbrowa.

Moi rodzice z ruchem oporu byli związani od lata 1940 roku. Ja do organizacji Zgrupowania Partyzanckiego ZWZ AK "Swierki" w Porach Tucholskich zostałam przyjęta - jako żołnierz lipińskiego zaplecza - we wrześniu 1943 roku. Wprowadzającymi mnie do organizacji byli :- mój Ojciec i Jadwiga Bogdańska, zamieszkała w nieczynnej leśniczówce w Jeżewicy, pracowała jako pracownik umysłowy w niemieckiej gminie w Przewodniku.

Byłam łączniczką. Praca moja polegała na przekazywaniu meldunków do wyznaczonych punktów kontaktowych, między innymi takim punktem było mieszkanie Jadwigi Bogdańskiej w Jeżewicy.

Treści pisemnych meldunków nie znałam. Meldunki ustne dotyczyły informacji zdobywanych przeze mnie i rodziców z posłuchu telefonicznego i innych źródeł przekazywanych "Grabowi", względnie poszczególnym grupom dotyczącym miejsc i terminów spotkań - podane w sposób zaszyfrowany.

Ponadto zajmowałam się przygotowaniem i przewożeniem żywności oraz organizowaniem i zakupem sprzętu codziennego użytku do oświetlenia i wyposażenia ziemianek, do punktów odbioru przez partyzantów, względnie partyzanci odbierali sami.

Wielokrotnie wysyłana byłam do dr. Nowaka w Osiu po recepty i lekarstwa dla zaopatrzenia partyzantów.

U p. Jadwigi Bogańskiej pobierałam tajnie nauczanie z zakresu Szkoły podstawowej i początków średniej w okresie od 1942 roku do lutego 1945 roku.

- Działalność "Dana" - Stefana Gussa.

Po raz pierwszy widziałam "Dana" w 1940 roku w okresie ścianokosów, gdy przyszedł do mego Ojca w sprawach konspiracyjnych. Następnie co jakiś czas widywałam Go w domu, mniej więcej do 1943 roku. Według późniejszych wypowiedzi mego Ojca "Dan" był pierwszym organizatorem konspiracyjnych grup podziemia na naszym terenie.

- Działalność "Graba" - por. Alojzego Bruskiego.

Dokładnej daty objęcia dowództwa przez "Graba" nie pamiętam. Przybył nanaśz teren jesienią 1943 roku. Zgrupowaniu "Graba" podlegały oddziały znajdujące się wokół Lipinek - Starej, Huty, Osia, Osieka. Liczebności zgrupowania nie znałam, Mogę powiedzieć tylko tyle, że wiosną 1944 roku "Grab" prosił Matkę o uszycie 60 szt. białoczerwonych pasów oraz 20 lub 30 proporczyków do przyszycia na kołnierzach względnie na wyłogach marynarki.

W okresie lata 1944 roku po wylądowaniu pierwszych grup desantowych "Grab" w czasie bytności u nas powiedział "Wyładowali spadochroniarze rosyjscy i należy się spodziewać, że będzie ich więcej. Należy udzielić im pomocy i tak ukierunkować do lasu, by nie wpadli w ręce Niemców.

Wiosną 1944 roku z polecenia "Graba" został podłączony u nas posłuch telefoniczny, pozwalający na objęcie posłuchem leśniczówki, obsadzone przez Niemców i punkty wojskowe np. w Dorowym Młynie.

~~45~~ 42-

6

Punkt kontaktowy AK w Dębówem k/Lińpiniek

Siedzą od prawej - Stefan Cieplik leśniczy, żona
Maria, córeczka, stoją od prawej druga córka El -
żbieta, Jej brat Benedykt, córeczka Anna.

II. Materiały uzupełniające relacje: Cieślak Stefan.

1. Biogram St. Cieślaka, [w:] SBK P 1939-1945, pod red. E. Skerskiej, Tomii 2004, k. 56, kserokop. k. 2 s. 1-2
2. Kserokopie zdj. podsejowych z okresu międzywojennego z [w:] Z dziejów Dyrekcji Lasów Państwowych w Tomnie 1925-2010, pod red. Tadusza Chmarnowskiego, Tomii 2010, s. 52 k. 1 s. 3

Cieślik Stefan ps. „Leszczyna” (1889–1964), członek „Grunwaldu”, żołnierz Plac. ZWZ–AK Lipinki.

Urodzony 21 VIII 1889 w m. Boruszyn pow. Oborniki, syn Marcina i Marii z d. Jórgowskiej. Służbę leśną i prywatną szkołę leśną rozpoczął w dobrach hr. Gorzeńskiego w Tarcach. Wychowywany w rodzinie o tradycjach niepodległościowych, przez krótki okres włączył się w Poznaniu do powstania wielkopolskiego. Wiosną 1921, po powrocie Pomorza do Polski, podjął pracę na terenie Nadleśnictwa Przewodnik w Borach Tucholskich. Zdał egzamin państwowo dla leśniczych w Szkole Leśnej w Mar-

goninie, ponieważ władze administracyjne nie uznawały szkół prywatnych z okresu zaboru. Do 1937 pracował w Leśnictwie Stara Huta, a następnie w Leśnictwie Dębowe, gdzie mieszkał z rodziną przez całą okupację. Od 1934 aktywnie działał w Przysposobieniu Wojskowym Leśników. Tuż przed wybuchem II wojny światowej prowadził szkolenia wojskowe w wiejskim Kole PW w Lipinkach.

Dnia 1 IX 1939 nie ewakuował się z rodzinami leśników w kierunku Warszawy. Z Witoldem Bielowskim, nadleśniczym w Przewodniku, kierownikiem grupy „Grunwald”, ukrył broń służbową i prywatną. Później została przekazana oddz. partyzanckim. W październiku 1939 został aresztowany jako zakładnik, z grupą leśników Nadleśnictwa Przewodnik i Warlubie. Trzy tygodnie przebywał w więzieniu w Nowem n. Wisłą. Jeszcze przed aresztowaniem w mieszkaniu S.C. żołnierze Wehrmachtu przeprowadzili rewizję, poszukując broni i odbiorników radiowych. Po zwolnieniu z więzienia, skierowany przez Arbeitsamt do Leśnictwa Dębowe, przez całą okupację pracował jako urzędnik leśny. W 1940 nawiązał z nim kontakt, ukrywający się na tym terenie, Stefan Guss ps. „Dan”, organizujący w ramach ZWZ oddz. part. Po zaprzysiężeniu „Leszczyny” przez „Dana”, Dębowe stało się punktem wywiadu, łączności i zaopatrzenia, kwaterą pobytową dla partyzantów oraz „spalonych”. W styczniu 1940 ukrywał w leśniczówce (niemiecki leśniczy przebywał tu rzadko) Walerię Hein i jej syna Zygryda. Wiosną 1942 współdziałał w zorganizowaniu udanego przetrzutu Z. Heina do GG. Po przejściu OP „Świerki” przez Alojzego Bruskiego ps. „Grab” współpracował z „Grabem” i Henrykiem Szymanowiczem ps. „Smętek”, „Marek”, jego zcą. W leśniczówce prowadzony był podsłuch rozmów telefonicznych niemieckich leśników, stacjonujących tu grup Jagdkommando, żandarmerii, niemieckich lotników. Informacje wywiadowcze, wiadomości z prowadzonego w leśniczówce nasłuchu radiowego przekazywał m.in. przez łączniczkę Elżbietę Cieślik ps. „Amazonka” (córka). Utrzymywał też kontakt z Nowakiem, lekarzem w Osiu, dokąd eskortował chorych i rannych partyzantów. Pilotował Nowaka do Dębowego. Współdziałał w zaopatrywaniu oddz.

SBK 9 1939-1945, pod rozk. S. Skarbińskiego, Dopuszczalność, z.s.

part. w żywność, leki, środki opatrunkowe, naftę, odzież. Latem 1944 i na początku stycznia 1945 oddziały własowców z Lipinek, poszukując ukrywających się, przeprowadziły w mieszkaniu S.C. dokładną rewizję. Dnia 11 lub 12 II 1945 został aresztowany przez niemiecką żandarmerię jako zakładnik z podejrzeniem o udział w zamachu na niemieckiego żołnierza. Podczas transportu wycofujących się wojsk niemieckich zbiegł i na kilka godzin przed przechodzącym tamtędy frontem wrócił do domu.

Po wojnie, do czasu przejścia na emeryturę w 1957, nadal pracował w Leśnictwie Dębowe. W tym czasie również zorganizował pracę w Nadleśnictwie Przewodnik. Na wakujące etaty zatrudniał młodych partyzantów, ułatwiając im życiowy start. Nie otrzymał od władz bezpieczeństwa pozwolenia na broń jako politycznie „niepewny”. Zmarł 30 XI 1964 w Bydgoszczy i tu został pochowany.

Odznaczony m.in.: Medalem 10-lecia Odzyskania Niepodległości, Medalem 20-lecia Odzyskania Niepodległości, Brązowym Krzyżem Zasługi, Złotym Krzyżem Zasługi.

Cieślik Pelagia z d. Zdanowska (żona); uczestniczka strajku szkolnego w latach 1906–1907 w Tarnowie Pałuckim (Wlkp.), zaprzysiężona do ZWZ–AK przez Stefana Gussa ps. „Dan” w 1940, kwaterniczka i organizatorka zaplecza dla oddz. part. ZWZ–AK w Borach Tucholskich.

Cieślik Elżbieta ps. „Amazonka” (córka); od 1940 uczestniczyła razem z Zofią Zimną, Ireną Mielewską w tajnym nauczaniu prowadzonym przez Jadwigę Bogdańską. Zaprzysiężona do AK w 1943, wywiadowczyni, łączniczka, organizatorka zaplecza dla oddz. part. Mieszka w Bydgoszczy, autorka opracowań o udziale leśników w konspiracji i historii Lipinek.

Zdanowski Augustyn (teść); aresztowany w końcu 1943 za udział dzieci w strajkach szkolnych. Osadzony w obozie w Czechowicach–Dziedzicach, zmarł po kilku miesiącach.

APAK, T.: Cieślik E., Cieślik S., Sznajder J. W., Szymanowicz H.; Cieślik E., *Dzieje Lipinek*, Bydgoszcz 1993, s. 126, 134; *Konspiracyjna działalność w walce z hitlerowskimi Niemcami na terenie gmin Warlubie–Lipinki–Nowe 1936–1939, 1942–1945*, pr. zbior. ŚZŻAK Okręg Bydgoszcz, Warlubie 1992, passim; *Sł. konsp. pom...*, cz. 1, s. 38, 130; cz. 5, s. 123.

ELŻBIETY ZA

Elżbieta Skerska

Z okazji 100-letnia
1925-2010
Prez. prof. Andrzej
Lubicki
Dyrektor
Lasów Państwowych w Toruniu
Chocimowscy, Toruń 2010

Spotkanie w Leśnictwie Stara Huta, w Nadleśnictwie Przewodnik, na początku lat 30. XX wieku. W górnym rzędzie stoją od lewej: drugi Stefan Cieślik, piąty Jan Madaler i szósty - Jan Ulbrych. Druga od lewej - Pelagia Cieślik

Spotkanie towarzyskie leśnych rodzin w Leśnictwie Stara Huta w Nadleśnictwie Przewodnik, we wrześniu 1928 roku. Gospodarzem był leśniczy Stefan Cieślik (pierwszy z prawej)

T: M: 12 10/2021 Dom.

Świecie

Ciešlik Stefan

✓ Karty informacyjne

k. 8

T

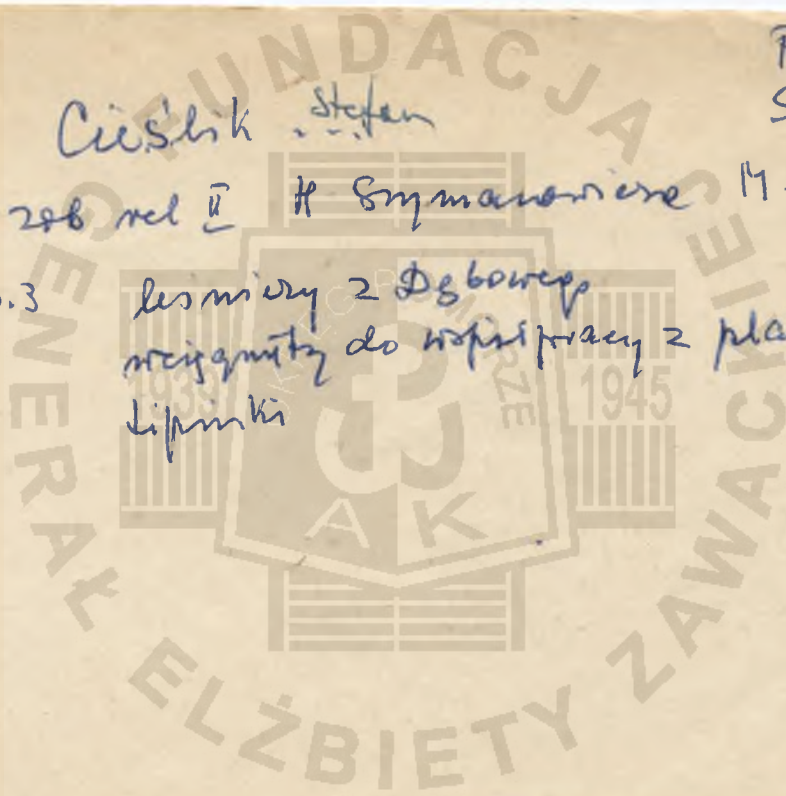
Cieślak Stefan

Part 1
Sivich

288 vol II H Symonowice 17.163

p.3

lesnicy z Dębowa
wzięty do współpracy z placówki
Lipinki

Cieślik Stefan

Lipinki / Solecie
Bydgoszcz
ZWZ, AK

- leśniczy z Dębowego.
Współpracował z AK w Lipinkach i z partyzantami.

Zob. tom 23 - Stutthof, nr. 90, H. Szymanowicz

k.Woj.

3

++

Stefan Ciešlik

Świecie
AK

4

zob. J. I: 609/609 Ciešlik
Elżbieta - imp. Bydgoszcz

est. Tx 103

†† Cieślik Stefan
a)

Bydgoszcz, 5
JOW G. J. -AK

Cieślik Stefan – urodzony 21 sierpnia 1889 r. Leśniczy w Leśnictwie Dębowe, Nadleśnictwo Przewodnik, obecnie Nadleśnictwo Dąbrowa. Przed wojną czynny członek Przynależności Wojskowej Leśników. Od 1940 r. żołnierz „Gryfa Pomorskiego” i następnie Armii Krajowej. Wraz z żoną Pelagią i córką Elżbietą prowadził wywiad oraz zaopatrzenie w żywność i odzież oddziału zgrupowania „Świerki” por. Alojzego Bruskiego. Gromadził i zabezpieczał w 1939 r. broń porzuconą w lesie przez wycofujące się wojsko polskie, zatrudniał do pracy w lesie robotników ponad konieczne potrzeby dla uniknięcia wywozu do prac przymusowych do Niemiec. Ponadto organizował i prowadził podsłuch telefoniczny i radiowy, a także ukrywał ludzi zagrożonych aresztowaniem ze strony Niemców. W 1945 r., na tydzień przed wkroczeniem wojsk radzieckich, aresztowany przez Wehrmacht w związku z zabiciem przez partyzantów żołnierza niemieckiego w pobliżu jego domu. W czasie wycofywania się Niemców uciekł z transportu i powrócił do domu. Po wojnie nadal kierował Leśnictwem Dębowe. Przeszedł na emeryturę w 1957 r. Zmarł 30 listopada 1964 r. Pochowany w Bydgoszczy. [źródło: 4, 11, 22, 23]

verte!

zob. Leksykon leśników ...,
pod red. J. i S. Sadowskich,
Tomii 2003, bibl. FADAK

107
107

Cieślak Stefan - Bydgoszcz - Lipimlini 6
ΣW2-17K

Leśniczka; leśniczówka w Dobrowcu
była punktem kontaktowym
"Świerkoni".

zob. mater. Władysława Skrotosyń-
skiego w T. N. 241/850 Tom. 5. 31
- Imp. Bydgoszcz.

W. M. '09

CIEŚLIK z DEBOUEGO (lesnik)

W: Biografia por. Alojzego Brublika - "Gęba" w opracowaniu K. Szymonowicza "Macha" Bydgoszcz 1985 (manuskrypt) s. 15

Informacje partyzantów o zamierzeniach i ruchu Niemców. Zarządzanie podstacją w centralce łączącej poszczególne lesnictwa. Jeden z trójków nie uchronił oddziału.

A.M.

Cieślak, Stefan

Bydgoszcz 8

Stowarzyszenie placówki "Sosna I"
Kępnicy 2 Dąbowego.

Zob: Wreubel Henryk, Bydgoszcz Ak, T: 11: 418/1044 Pom.,
t.4, cz.1

Nk. 11.08

Cieślak Stefan

ZESKANOWANE

